

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

Sida
1(12)

Restaureringsplan för Natura 2000-området Ramsholmen, SE0520170 i Strömstads kommun

Restaureringsplan inom Life+ projektet GRACE för delområde Ramsholmen

Bilaga 1 Karta med restaureringsområden

Postadress:

Besöksadress:

Telefon/Fax:

031-60 50 00 (växel)
(fax)

Webbadress:

www.lansstyrelsen.se/

E-post:

Inledning

Restaureringsplanen beskriver vad som ska göras i nationalparken för att nå de mål som är uppsatta inom Life + projektet GRACE (Grazing and Restoration of Archipelago and Coastal Environments).

1. SYFTE

Att:

restaurera de inom området förekommande naturtyperna som ingår i EU:s nätverk av skyddsvärda områden, Natura 2000, så att de kan nå gynnsamt tillstånd.

Syftet ska nås genom att:

- Röja träd, buskar och bränna ljung inom ett område på 23,8 ha
- Bränna vid minst 2 tillfällen
- Beteshävd

2. BESKRIVNING AV OMRÅDET

2.1 Uppgifter om området

GRACE - beteckning:	5
Natura 2000-område	SE0520170
Nationalpark	Kosterhavets nationalpark
Restaureringsareal:	23,8 ha
Restaureringsområden:	Ramsholmen
Län:	Västra Götalands län
Kommun:	Strömstads kommun
Förvaltare:	Länsstyrelsen i Västra Götalands län

Tabell 1: Naturtyper som förväntas efter restaurerings- och skötselåtgärder.

Kod	Natura 2000-habitat	Målareal (ha)
4030	Ris- och gräshedar nedanför trädgränsen	7,0
6230	Artrika stagg-gräsmarker nedanför trädgränsen	0,01
6270	*Artrika silikatgräsmarker nedanför trädgränsen	1,5
6410	Fuktängar med blåtåtel eller starr	0,5
7230	Rikkärr	0,13

2.2 Allmän beskrivning av området

Ramsholmen (34,1 ha) ligger i den södra delen av Kosterarkipelagen och utgör skötselområde 18 i Kosterhavets nationalpark. Troligen skoglös utmark/betesmark i äldre tid men nu starkt igenväxt. På ön finns en mosaik av klapperstensfält, strandängar, fuktängar, torra hedar och hållmarker. Trädskiktet är sparsamt på ön och utgörs av rönn, tall, sälg och gran. Buskskiktet är rikare och utbrett över i princip hela ön. Enen dominerar, övriga buskar är brakved, hallon, nypon, slån, vinbär och hagtorn. Gräsmarkerna är relativt stora men till stor del kraftigt igenväxta av en.

2.2.1 Biologiska bevarandevärden

Hävdgynnad flora t.ex. darrgräs, ängsstarr, kattfot och kustarun finns rikligt representerad på Ramsholmen. Hällmarkstorrängsflora och kalkgynnade arter förekommer. Bland rödlistade arter märks loppstarr *Carex pulicaris* (VU) och ävjebrodd *Limosella aquatica* (NT).

3. RESTAURERINGSÅTGÄRDER

3.1 Övergripande beskrivning

3.1.1 Naturvärden

Östsidan domineras av hållmark som inåt ön övergår i torr ljunghed med mindre kärrområden. Västsidan utgörs av ett imponerande klapperstensfält som övergår i hållmarker. Även sydsidan domineras av klappersten som övergår i torr gräshed. I de torra till friska markerna växer bl.a. ljung, stagg, darrgräs, liten blåklocka, hirsstarr, knägräs och i mer fuktiga områden loppstarr, ängsstarr, svärdsilja och fackelblomster. I fuktiga skrevor där vitmossa dominerar växer rundsileshår. Längs med nordsidan löper en sandstrand som övergår i torräng. Här växer havssäv, strandråg, sandstarr, sandrör och kattfot. Där sandstranden i öster övergår i en stenslutning växer tätört. I söder finns strandängssträckor med, det för denna vegetationstyp, karakteristiska växter så som revigt saltgräs, gåsört, knutnarv och kustarun.

Målet med restaureringen är att återskapa en öppen, betad utmarksö med hävdgynnade gräs- och örtrika backar och ett glest buskskikt av en, slån, olvon och rosor. Även sammanhängande buskage av dessa kan sparas om de inte är större än 0,01 ha (100 m²) och inte sammanlagt upptar mer än 10 % av områdets totalyta. Av en skall företrädesvis högväxande buskar sparas. Det skall finnas bärande buskar och träd. På hållmarkerna skall det finnas ett ljungskikt bestående av ljung i olika successioner, från ung späd till äldre grov. Slätter- och betesgynnad växtlighet skall utvecklas. De dokumenterade rödlistade arterna skall ha goda förekomster inom området. Kustflora och fauna knuten till betade utmarksöar skall öka. Dokumenterade Natura 2000-habitaten 4030, 6230, 6270, 6410 och 7230 skall utvecklas mot

Gynnsam bevarandestatus. Efter avslutad restaurering är målsättningen att området skall ingå ett femårigt åtagande för mosaikbetesmarker.

Målbilden är att träd- och buskskiktets utseende inom respektive delyta skall förhålla sig enligt nedan. Detta kan komma att justeras något under projektets gång efter samråd med projektledningen för Grace-projektet.

Inför första årets huggningar kommer projektledningen och länsstyrelsen att tillsammans märka upp vad som skall sparas. Om behov av preciseringar finns (inför slutbesiktningen) kommer projektledningen och länsstyrelsen att göra detta tillsammans efter första årets huggningar och röjningar.

3.2 Restaureringsområden med mål och åtgärder

Ramsholmen skall vara en öppen, betad utmarksö med spridda lövträd av rönn, fågelbär och björk, nyponrosor och enstaka enbuskar. All förekommande hagtorn skall sparas.

Buskar och träd skall röjas enligt beskrivningarna nedan. Uppmärkta träd och buskar skall sparas.

Röjt och avverkat material skall samlas ihop i så få högar som möjligt och brännas på plats. Eldningsplatser skall väljas med omsorg, eldning får inte ske direkt på berghällar eller där utpekad skyddsvärd flora växer.

Grov ljungh och gräsytor skall brännas under vinter eller tidig vår dock senast den första veckan i april, så att inte häckande fåglar störs. Observera att denna tidpunkt är beroende av vädret och alltså något flexibel. Beslut om detta tas av förvaltningskontoret i Kosterhavets nationalpark i samråd med utsedd entreprenör.

Delområde	Areal (ha)
A	0,72
B	1,21
C	2,15
D	1,40
E	2,90
F	1,90
G	3,61
H	1,91
I	4,38
J	0,18
K	4,15

Delområde A

Beskrivning:

Detta delområde utgör den nordligaste delen av ön och består av en fin gräsmark under begynnande igenväxning. Igenväxningsvegetationen finns i huvudsak i den östra delen och består av en och tall. Längst i väster finns ett område med sandrör som bör åtgärdas för att förhindra fortsatt utbredning.

Restaureringsmål:

- En skall efter restaureringen täcka maximalt 5 % av åtgärdsytan.
- Gräsmarken skall vara en öppen och solbelyst torräng med enstaka högväxande enbuskar och spridda buskar av nypon och slån. Inga tallar får finnas i området.

Åtgärder:

- Røjning och eldning av buskar och småträd. Max 3 eldningsplatser i delområdet, vilka skall vara väl spridda.
- Gräset skall brännas. Särskilt viktigt är att området med sandrör (gräs) längst i väster bränns.

Delområde B

Beskrivning:

Detta delområde består av ett område med kraftigt igenväxta klåvor som mynnar ut där torrängen i delyta A övergår i en sluttning mot delyta K. Igenväxningsvegetationen består av en, tall och grov ljung. I norra delen finns ett litet kalkkärr som är prioriterat. Enstaka rönnar och björkar förekommer.

Restaureringsmål:

- Buskskiktet skall bestå av enstaka en- och nyponbuskar och täcka maximalt 5 % av åtgärdsytan.
- Ingen gran får finnas. Max 3 tallar får finnas i området.
- Det skall finnas ljung i alla succesionsstadier, från ung späd till äldre grov.
- Kalkkärret skall vara öppet och solbelyst med sparsamt med buskar runt omkring.
- Förekommande rönn, björk, salix och hagtorn skall sparas. Dessa kommer att utvärderas under den senare delen av restaureringsperioden.

Åtgärder:

- Rökning av buskar och småträd.
- Huggning av större träd.
- Ljung i ytan och utmed kärrets kanter skall brännas på ett mosaikartat sätt.

Delområde C

Beskrivning:

Detta delområde ligger i den östra delen av ön och är huvudsakligen ett hällmarksområde med äldre grov ljung och en. Området genomkorsas i nordsydlig riktning av flera smala igenväxta klåvor. Inom ramen för denna restaureringsplan skall endast ljung brännas i området samt även de enbuskar som växer bland ljungen.

Restaureringsmål:

- De kala berghällarna skall vara ett öppet hällmarkslandskap med ljung i olika successionsstadier, från ung späd till gammal grov, och spridda enbuskar.

Åtgärder:

- Bränning av ljung på ett mosaikartat sätt. Vid ljungbränning är det en fördel om enbuskar som växer inne bland ljungen också bränns. Resterna efter de brända enbuskarna skall sågas ner och eldas upp, eller i mindre omfattande fall spridas i området.

Delområde D

Beskrivning:

Detta delområde ligger i den centrala delen av ön i anslutning till område C och är huvudsakligen ett hällmarksområde med äldre grov ljung, en och tall. Området genomkorsas i nordsydlig riktning av flera smala igenväxta klåvor. Inom ramen för denna restaureringsplan skall endast ljung brännas i området samt även de enbuskar som växer bland ljungen.

Restaureringsmål:

- De kala berghällarna skall vara ett öppet hällmarkslandskap med ljung i olika successionsstadier, från ung späd till gammal grov, och spridda enbuskar.

Åtgärder:

- Bränning av ljung på ett mosaikartat sätt. Vid ljungbränning är det en fördel om enbuskar som växer inne bland ljungen också bränns. Resterna efter de brända enbuskarna skall sågas ner och eldas upp, eller i mindre omfattande fall spridas i området.

Delområde E

Beskrivning:

Detta delområde består huvudsakligen av hedartad terräng med berg i dagen samt ett större kärr i norr. Både området kring kärret och hedmarkerna är stadda i igenväxning. I norra delen av kärret finns rester av en äldre stenmur som skall röjas fram. Igenväxningsvegetationen består framförallt av en och tall. Från kärrets sydöstra del ner mot havet finns en kraftigt igenväxt slänt.

Restaureringsmål:

- Hedarna skall vara öppna och välhävda med inslag av enstaka spridda buskar av högväxande en, nypon, slån, salix och olvon som skall täcka maximalt 5 % av åtgärdsytan.
- Enstaka grövre tallar får finnas. Förekommande rönn, körsbär, enstaka björkar, salix och hagtorn skall sparas. Dessa kommer att utvärderas under den senare delen av restaureringsperioden.
- Kärret skall vara öppet och solbelyst med sparsamt med buskar runt omkring.
- Muren i kärrets norra del skall vara fri från igenväxning.

Åtgärder:

- Röjning av buskar och huggning av träd. Ytorna med buskar kan med fördel brännas. Resterna efter de brända enbuskarna skall sågas ner och eldas upp, eller i mindre omfattande fall spridas i området.
- Ljung skall brännas på ett mosaikartat sätt så att ljung av olika ålder, från ung späd till gammal grov, finns kvar.
- Kärret skall röjas runt omkring så att kanterna är fria från igenväxning. Om gräset och halvgräset i kärret är torrt nog skall det brännas.
- Muren i kärrets norra del skall röjas fram samt även ytan norr om muren.
- Längst i väster finns ett större videbuskage som skall reduceras med en tredjedel så att framkomligheten förbi ökar.

Delområde F

Beskrivning:

Detta delområde ligger i den sydöstra delen av ön och är huvudsakligen ett hållmarksområde med äldre grov ljung och en. Området genomkorsas i nordsydlig riktning av flera smala igenväxta klåvor. Inom ramen för denna

restaureringsplan skall endast ljung brännas i området samt även de enbuskar som växer bland ljungen. I södra delen av klåvan längst ner i det sydvästra hörnet växer den rödlistade arten *ävjebrodd*. **I denna klåva får endast ris eldas i det centrala området eller ovanför.**

Restaureringsmål:

- De kala berghällarna skall vara ett öppet hållmarkslandskap med ljung i olika successionsstadier, från ung späd till gammal grov, och spridda enbuskar.

Åtgärder:

- Bränning av ljung på ett mosaikartat sätt. Vid ljungbränning är det en fördel om enbuskar som växer inne bland ljungen också bränns. Resterna efter de brända enbuskarna skall sågas ner och eldas upp, eller i mindre omfattande fall spridas i området.

Delområde G

Beskrivning:

Detta delområde ligger i den södra delen av ön och är huvudsakligen ett hållmarksområde med äldre grov ljung och en. Området genomkorsas i nordsydlig riktning av flera smala igenväxta klåvor. Inom ramen för denna restaureringsplan skall endast ljung brännas i området samt även de enbuskar som växer bland ljungen.

Restaureringsmål:

- De kala berghällarna skall vara ett öppet hållmarkslandskap med ljung i olika successionsstadier, från ung späd till gammal grov, och spridda enbuskar.

Åtgärder:

- Bränning av ljung på ett mosaikartat sätt. Vid ljungbränning är det en fördel om enbuskar som växer inne bland ljungen också bränns. Resterna efter de brända enbuskarna skall sågas ner och eldas upp, eller i mindre omfattande fall spridas i området.

Delområde H

Beskrivning:

Detta delområde består av en långsmal fuktäng som i söder övergår i en öppen torr gräsmark mot havet. Fuktängen är kraftigt igenväxt med framförallt vide och med inslag av björk och tall. I norr övergår ytan till torrare mark med huvudsakligen enbuskar. På den sydvästra och mer fuktiga sidan av gräsmarken i söder växer den rödlistade *loppstarren*, se karta. **I denna del får inget ris eldas men ytan kan med fördel brännas av.**

Restaureringsmål:

- Fuktängen skall behålla sin lummiga och täta karaktär av videbuskar med inslag av björk men efter restaurering vara öppnare utmed den östra sidan
- Inga tallar skall finnas i området.
- De till kärret anslutande hed- och gräsmarkerna skall vara öppna och med inslag av enstaka spridda buskar av en, nypon, slån och träd av rönn och björk. Förekommande hagtorn skall sparas.

Åtgärder:

- Rövning av buskar och huggning av träd.
- I fuktängsområdet skall all tall och gran bort. Vegetationen skall röjas utmed den östra sidan så att det blir lätt att ta sig fram för betesdjur och människor. Detta innebär i praktiken att en bård på mellan 2-5 meter röjs fram.
- I det centrala området i fuktängen finns ett mer kärliknande parti. Detta skall röjas rent från igenväxning, både inuti och i dess kanter. Det skall även röjas i öster mot delyta E så att gränsen mellan områdena blir öppen och framkomlig.
- Gräsytan i söder skall röjas fri från en och tall. Gräset skall brännas, detta gäller även om möjligt det fuktigare partiet i väster. **I detta fuktiga parti får inget ris eldas.**

Delområde I

Beskrivning:

Detta delområde ligger i den sydvästra delen av ön och är huvudsakligen ett hållmarksområde med äldre grov ljung och en. Området genomkorsas av flera smala igenväxta klåvor. Inom ramen för denna restaureringsplan skall endast ljung brännas i området samt även de enbuskar som växer bland ljungen.

Restaureringsmål:

- De kala berghällarna skall vara ett öppet hållmarkslandskap med ljung i olika successionsstadier, från ung späd till gammal grov, och spridda enbuskar.

Åtgärder:

- Bränning av ljung på ett mosaikartat sätt. Vid ljungbränning är det en fördel om enbuskar som växer inne bland ljungen också bränns. Resterna efter de brända enbuskarna skall sågas ner och eldas upp, eller i mindre omfattande fall spridas i området.

Delområde J

Beskrivning:

Detta lilla delområde är en torr gräsmark i den västra delen av ön och övergår i norr mot ett imponerande klapperstensfält.

Restaureringsmål:

- Gräsmarken skall vara en öppen och solbelyst torräng med enstaka spridda buskar av nypon och slån. Ingen en och tall får finnas i området.

Åtgärder:

- Rökning av buskar och småträd. Hela ytan kan med fördel brännas. Resterna efter de brända enbuskarna skall sågas ner och eldas upp, eller i mindre omfattande fall spridas i området.
- Endast en eldningsplats av ris får finnas.

Delområde K

Beskrivning:

Detta delområde utgör det största området på ön och är huvudsakligen ett sammanhållet hedmarksområde som är kraftigt igenväxt med en, grov ljung och spridda tallar. I den sydöstra delen ligger ett kärr.

Restaureringsmål:

- Hedmarken skall vara öppen och solbelyst med enstaka högväxande enbuskar och spridda buskar av nypon och slån.
- En skall efter restaureringen täcka maximalt 5 % av åtgärdsytan.
- All förekommande rönn, hagtorn och körsbär skall sparas.
- Enstaka spridda större tallar får finnas.
- Ljung skall i ytan finnas i olika successionsstadier, från ung späd till gammal grov.
- Kärrret i den sydöstra delen skall vara fritt från igenväxningsvegetation runt om och endast bestå av enstaka enar, björkar och videbuskar.

Åtgärder:

- Rökning av buskar och huggning av träd. Ytorna med enbuskar och ljung kan med fördel brännas. Resterna efter de brända enbuskarna skall sågas ner och eldas upp, eller i mindre omfattande fall spridas i området.
- Ljung skall brännas på ett mosaikartat sätt så att ljung av olika ålder, från ung späd till gammal grov, finns kvar.
- Igenväxningsvegetationen runt kärrret skall röjas och huggas. All tall och gran skall bort.

- Eldningsplatserna av ris och träd skall vara så få som möjligt, väljas med omsorg och vara väl utspridda.

4. ARBETSGÅNG

Arbetet utförs under perioden 1 januari 2012 till och med den 31 december 2016.

Tidsperiod 1 (20120101-1231)

- Märkning av träd och buskskikt
- Huggning av större träd
- Röjning av buskar
- Högläggning och eldning av ris och träd i röjda ytor
- Naturvårdsbränning av grov ljung och ohävdad gräs.
- Betespåsläpp under vegetationsperioden. Betesdriften kan eventuellt delas upp på för- och eftersommarbete eller enbart eftersommarbete.

Tidsperiod 2 (20130101-1331)

- Eventuell kompletterande bränning av ljung och gräs som inte gjordes under tidsperiod 1.
- Kompletterande maskinell och manuell huggning och röjning
- Betesdrift under vegetationsperioden.

Tidsperiod 3 (20140101-1431)

- Manuell kompletterande röjning av slyuppslag som betesdjuren inte klarat av.
- Betesdrift under vegetationsperioden.

Tidsperiod 4 (20150101-1531)

- Manuell kompletterande röjning av slyuppslag som betesdjuren inte klarat av
- Betesdrift under vegetationsperioden. Betesdriften kan eventuellt delas upp på för- och eftersommarbete.

Tidsperiod 5 (20160101-1631)

- Justering av busk- och trädskikt
- Ljung- och gräsbränning
- Betesdrift under vegetationsperioden.
- Slutjustering av busk- och trädskikt
- Slutbesiktning av restaureringen

5. SKÖTSEL EFTER RESTAURERING

Skötsel sker genom bete under vegetationsperioden och vid behov röjning av sly och buskar. För att nå målet om ljung i alla successionsstadier krävs att öarna bränns regelbundet som en komplettering av betesdriften.

Förvaltningskontoret i Kosterhavets nationalpark skall tillsammans med projektledningen avgöra när dessa öar nått så god bevarandestatus att ersättning för betesdrift ska övergå till de ersättningsformer som finns inom landsbygdsprogrammet.

När restaureringen slutförts återgår allt ansvar för skötseln till förvaltningskontoret i Kosterhavets nationalpark.

6. UPPFÖLJNING

Uppföljning ingår inte i det praktiska restaureringsarbetet, men måste genomföras i samklang med detta. Basinventeringen säkerställer att det är möjligt att utvärdera resultat och rapportera resultatet till EU.

Projektledningen för Life+ Grace ansvarar för att

- Digitala foton tas före och efter restaureringsåtgärderna
- Flygbilder i färg beställs som visar läget före och efter restaurering
- Basinventering utförs före åtgärderna i de områden där detta tidigare inte är gjort
- Basinventering efter restaureringsåtgärder genomförs senast före projektet avslutas (2016)

Karta till restaureringsplan Ramsholmen

 Skyddsvärd flora
 Restaureringsyta

1:4 413

